

ACTES DEL XXè CONGRÉS D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA. Vic. Juny 2018

**NISSAGA AGUILAR-BASSOLS (1814 – 2017).
TRES GENERACIONS-TRES ÈPOQUES DE LA MEDICINA**

BASSOLS i FARRÉS, M. Antònia
Servei d'Anestèsia. Corporació Sanitària Parc Taulí

RESUM: Nissaga iniciada per Ezequiel Aguilar i Soler (1814-1872) nascut a Folgueroles i llicenciat en medicina al RCMC de Barcelona el 1842. El seu besnét Ramón Bassols i Genís (1919-1959) estudià a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, i obtingué el títol de llicenciat el 1948, seguint la seva formació a l'Hospital Clínic fins al seu traspàs als 40 anys. Home compromès amb la societat, treballà al barri de la Salut de Badalona on hi realitzà una gran activitat social i humanitària. Les quatre filles s'han dedicat al món de la sanitat. M Antònia Bassols Farrés especialista en Medicina Interna i Anestesiologia, M Dolors Infermeria, Núria Biologia i Infermeria i Assumpta, Medicina. Paraules clau: Nissaga de metges; Ezequiel Aguilar i Soler; Ramón Bassols i Genís; Folgueroles; Barri de la Salut de Badalona

RESUMEN: Familia de médicos iniciada por Ezequiel Aguilar Soler (1814-1872) nacido en Folgueroles y licenciado en medicina en el RCMC de Barcelona en 1842. Su bisnieto Ramón Bassols Genís (1919-1959) estudió en la Facultad de Medicina de la Universidad de Barcelona, y obtuvo el título de licenciado en 1948, siguiendo su formación en el Hospital Clínico hasta su traspaso a los 40 años. Hombre comprometido con la sociedad, trabajó en el barrio de la Salud de Badalona donde realizó una gran actividad social y humanitaria. Las cuatro hijas se han dedicado al mundo de la sanidad. M Antonia Bassols Farrés especialista en Medicina Interna y Anestesiología, M Dolores Enfermería, Nuria Biología y Enfermería y Assumpta Medicina.

Palabras clave: Saga de médicos; Ezequiel Aguilar Soler; Ramón Bassols Genís; Folgueroles; Barrio de la Salud de Badalona

EZEQUIEL-JOAN AGUILAR I SOLER

Neix a Folgueroles el 10 d'Abril de 1814. És l'hereu d'una família d'hisendats, propietaris de terres de conreu i de la casa del carrer Major documentada ja l'any 1691, que actualment continua sent de la família. Va estudiar al Real Col·legi de Medicina i Cirurgia de Barcelona (RCMC) i obtingué la llicenciatura al 1842. Del seu matrimoni amb Rita Llastanós i Prou varen néixer quatre fills, dels quals només sobresvisqué una filla, Dolors Aguilar i Llastanós. Ezequiel mor als 58 anys i la vídua i la nena, que en tenia 7, es traslladen a viure a Vic. La filla es casarà amb Josep Genís i Subirachs el 1889 i dels fills solament sobreviurà Dolors Genís i Aguilar, que es casarà amb Ramón Bassols i Abadal l'any 1913.

Gràcies a la informació obtinguda de l'expedient acadèmic de l'arxiu històric de la Universitat de Barcelona (AHUB) es té coneixement de quan es va inscriure al Real Col·legi de Medicina i Cirurgia i dels requisits necessaris per matricular-s'hi. El 19 de Setembre de 1834 sol·licità la inscripció al Muy Ilustre Señor Presidente i hagué d'aportar els següents documents: la partida de naixement, el certificat de bona conducta moral i política i el testimoni notarial sobre "limpieza de sangre" de tres generacions, així com presentar els certificats d'haver estudiat: gramàtica llatina al Real seminari Conciliar de Vic, retòrica al Seminari Conciliar de Girona, matemàtiques al Seminari Conciliar i Episcopal de Barcelona, i lògica, filosofia, física experimental, matemàtiques, botànica i agricultura a la Real Junta de Comercio del Principado de Cataluña de Barcelona (taula 1). Segons consta als arxius del Dr. J.M. Massons es graduà Batxiller en Medicina el 1840 i es llicencià el 1841, i l'arxiu de la família Genís (AFG) compta amb el títol de Llicenciat en Medicina i Cirurgia signat per la Reina Isabel II el 26 de gener del 1842 que obtingué als 27 anys. És interessant que hi consti la descripció física i les obligacions del futur metge.

Ezequiel-Joan exercí de metge a Folgueroles a la mateixa casa familiar i fou membre de la Sociedad Médica General de Socorros Mútuos des del Maig de 1846 amb el número 4.193, formant part de la Comisión Provincial de Barcelona¹. Visqué en una època d'epidèmies i malalties infeccioses endèmiques en una població molt jove que tenia una esperança de vida en néixer de menys de 30 anys i una elevada natalitat i mortalitat infantil. Les dades puntuals de dos anys obtingudes de l'arxiu parroquial de Folgueroles (APF) i del "censo de Población de España" (CPE) evidencien aquestes característiques. L'any 1842, en una població de 623 habitants, hi hagué 34 baptismes i 43 òbits. D'aquests, més de la meitat foren albats i no arribaren la majoria a l'any de vida. Segons el cens de població de 1857, dels 960 habitants un 65,5% tenien menys de 40 anys i sols un 2% en tenia més de 65 (taula 2).

Després de nombroses mudances, a la família Bassols ens ha arribat part dels documents dels Aguilar (AFB). Cal destacar els seus arxius personals referents a uns 20 anys en què l'Ezequiel-Joan recull acuradament despeses, ingressos, contribucions i estadístiques de les terres que els hi menaven els pagesos, així com rebuts i algunes cartes familiars. Sols hi consten les "notes de l'administració de la casa", però cap escrit relacionat amb la seva activitat professional que deuria estar en unes altres carpetes i s'haurien anat perdent en els diversos canvis de domicili.

Gràcies als seus arxius personals, es pot deduir que era una persona responsable, seriosa, metòdica i ordenada. Es feu càrrec dels dots de la seva germana María Aguilar i Soler, que es casà l'any 1843 amb Martí Genís i Bassa, apotecari de Vic, i de les seves mitges germanes Aguilar i Adrià: la Carme que va contraure matrimoni l'any 1862 amb Miquel Verdaguer i Santaló germà de Mn Cinto, la Dolors casada l'any 1867 amb el Sr. Riera i la Teresa que fou monja. De la mateixa manera, l'any 1857 es feu càrrec del dot del germà Jaume Aguilar i Adrià i degut a la seva precària situació econòmica i de salut l'ajudà ampliant el dot en diverses ocasions. Jaume escriu en una carta "Recibí de mi hermano

Ezequiel Aguilar la suma de cien libras catalanas en oro, en pago de aumento de dote, que movido por la caridad, en vista de mi mala situación a tenido a bien concederme, ... “. Jaume morí a l'Hospital de Barcelona als 39 anys i Ezequiel pagà les despeses de l'enterrament i fins i tot les del vestit de dol de la vídua.

Per les seves notes podem tenir idea de com vivia la família: com s'alimentava, habitualment compraven arròs, fideus, sèmola, bacallà, carn, xocolata, espècies, sal, sucre, cafè, oli, vi... les hortalisses, les verdures, els ous, el pollastre i tot lo del porc eren de la seva pròpia collita, i en festes senyalades compraven torrons, secalls o alguna altra llauminadura. Com es vestia, portaven pantalons, polleres, faldilles, gipons, barretines, caputxes, corbates, davantals, mocadors, mitges, socs, sabates, botes,... i tot fet pel sastre en diferents materials com vellut, indiana, cànem, lli, panyo o estam. Els animals que tenien, a la casa hi havia porcs, gallines, un cavall i una mula. Els jornals que pagaven, al moliner, a les dones per herbejar, al “Nen Mariano” per matar “lo porch”, a la bugadera, a la planxadora, al fuster, al llauner, al mestre de cases, al teixidor, al sastre, al sabater, al pastisser per coure el pa,...; les festes que celebraven, Nadal, la Festa Major, Sant Francesc, Tot Sants i la Immaculada Concepció de la Puríssima; el dispendi en funerals, enterraments, misses i cera; les col·laboracions a l'església en diferents obres de manteniment; “l'ensenyança de les nenes”; “les joguines per la Dolors”; els costs de les contribucions; els ingressos dels lloguers de dues cases una a Vich i l'altra a Vilanova de Sau coneguda com la Vileta Xica i també els de les terres que els hi menaven.

És interessant destacar alguns fets com les despeses de la malaltia del seu germà Jaume: els honoraris al metge Fillol, els viatges a Barcelona, set sangoneres, tres sondes i un orinal de vidre; l'impacte d'una epidèmia evidenciat en unes notes que hi escriví “per carn duran la epoca del Colera morbo” (1854) i “per lo ofici a la Mare de Deu de la Demun de recordansa del Colera” (1856); el detallat dispendi del funeral del pare ressaltant el del menjar i el de la traducció al castellà del testament; i l'estadística anual de la collita dels camps especificant la quantitat i el preu dels diferents grans, com xexa, mestall, ordi, civada, fesols, blat de moro, mill, fajol, trunfos i trepadella.

Poc se'n sap de la seva activitat professional. Hi ha constància de la seva feina de metge per les factures trobades: les referents a treballs de fuster, llauner i mestre de cases i que acostumaven a anar a nom de “Sr Dr. Ezequiel Aguilar metge”, o bé “metge d'aquest poble”, i en canvi les que provenien de part de l'església anaven a nom de “Sr. Ezequiel Aguilar Professor en Medicina i Cirurgia”. No s'ha trobat, de moment, cap documentació personal de la seva activitat com a metge, només hi ha una petita referència a l'escriptura, molt detallada, de l'inventari “de los bienes que fueron del difunto D. Ezequiel Juan Aguilar, firmada por Doña Rita Llastanós y Prou de Aguilar” el 19 d'Octubre de 1872 on sols hi consta que “en el recuarto hay algunos libros de la facultad de medicina”.

Un últim comentari referent als apotecaris de la família d'Ezequiel Aguilar que s'ha trobat indagant en els seus documents personals i en els arxius parroquials: el seu oncle-avi Pere Aguilar Baulenas (1764-1849) fou apotecari de Folgueroles,

el seu besavi Francesc Fillol ho fou de Torelló i el seu germà Josep Fillol era metge del mateix poble. Cal anomenar els dos farmacèutics de Vic, el cunyat Martí Genís i Bassa casat amb Maria Aguilar i Soler i el seu fill Martí Genís i Aguilar que fou escriptor i tutor de la meua àvia Dolors Genís i Aguilar, tia de Miquel Ylla-Català i Genís, el darrer farmacèutic.

RAMÓN BASSOLS I GENÍS

Neix a Sabadell el 29 de Maig de 1919, fill de Ramón Bassols i Abadal, que treballava en el món tèxtil, i Dolors Genís i Aguilar, filla d'un pellaire de Vic i neta del Dr. Ezequiel Aguilar i Soler de Folgueroles, i als pocs mesos la família se'n torna a viure a Barcelona. Dos fets van marcar la seva curta i intensa vida: viure la guerra civil a la primera línia del front i treballar al barri de la Salut de Badalona. Fou un home compromès amb la societat i en només 10 anys va fer una gran tasca social i humanitària.

L'estiu del 1936 acaba batxillerat a l'escola La Salle Josepets i mentre estiuvejava a Ripoll amb la família esclata la guerra civil. Només amb 17 anys marxa amb la intenció d'arribar a França, va ser detingut, empresonat a Barcelona i més tard enviat a primera línia de front. Va viure i sobreviure a la batalla de l'Ebre i en acabat fou empresonat al camp de concentració de Sant Marcos, a León. De Sant Marcos era molt difícil sortir-ne viu, en tenia un horrorós record, sort que tingué un aval i pogué salvar-se. Es desconeix, de moment, quant temps va estar-hi, però se sap que el camp va estar en funcionament del 1936 al 1940. Finalment fou enviat a Madrid a complir el Servei Militar.

En acabar batxillerat no tenia clar quins estudis seguiria; després de la guerra sí: medicina, i a la tornada començà la carrera a la Facultat de la Universitat de Barcelona i es llicencià l'any 1948.

Encara complint el Servei Militar, sol·licità al Sr Rector l'admissió a la Facultat, obtingué l'aprovat de l'examen d'ingrés el 20 de Febrer de 1941, es matriculà lliure i començà els estudis a mig curs (dades de l' AHUB). En aquells temps un dels requisits era la inscripció obligatòria al sindicat d'inspiració falangista Sindicato Español Universitario (S.E.U.).

Malgrat estudiar en un context d'una època difícil per la post guerra i el franquisme, la seva promoció va ser molt especial: nombrosa i d'edats diverses, molt dinàmica tant a nivell científic com lúdic i cultural i coneguda com la promoció Molins, perquè Miquel Molins Benedetti en fou l'esperit integrador ja des de la facultat com a delegat de curs. Editaren la revista estudiantil "El Sopro", de contingut divers i amb una certa dosi d'humor, i projectaren Argentina com a destí de final de carrera però acabaren anant a Mallorca. Mai van perdre el contacte i l'any 1997 publicaren un extens i detallat dossier on s'hi expliquen totes les activitats realitzades durant més de 50 anys.

En Ramón Bassols segueix la seva formació a l'Hospital Clínic a la càtedra del Dr. Joan Gibert Queraltó treballant-hi fins al seu traspàs. Viu en un període

de la medicina de grans canvis sobretot en la terapèutica i en els diagnòstics, destacant els antibiòtics que van contribuir a disminuir la mortalitat per infeccions i augmentar la mitjana de vida. Era una assistència voluntària i no remunerada per la majoria de metges excepte els catedràtics i algun adjunt. Tenint en compte la precària situació econòmica i social de l'època i l'aïllament científic que patien, deu n'hi do de la incipient activitat investigadora que s'hi feia. Fou ajudant de classes pràctiques i començà un treball de recerca que presentà al Congrés mèdic de París de l'any 1956 que es publicà a França i havia de ser la seva tesi doctoral.²⁻³

Amplià la formació a l'Hospital Municipal d'Infecciosos com a metge adscrit al servei de cirurgia que dirigia el Dr. Joaquim Salarich i Torrents des del 1948 fins al 1950. Aquí va tenir l'oportunitat de conèixer Sir Alexander Fleming quan vingué a Barcelona el 1948 invitat del Dr. Luis Trias de Bes, director de l'Hospital, amb motiu de la inauguració del departament de investigacions, on hi impartí tres conferències magistrals.

Per exercir la medicina necessità una llarga llista de requisits, molts fruit del context polític d'aquell període: Certificat d'estar inscrit al Colegio Oficial de Médicos de Barcelona y su Provincia, on provisionalment se l'hi adjudicà el número 3.712 i de forma definitiva el 3.119; Certificat de "estar depurado sin sanción respecto a su conducta político-social", lliurat pel Colegio Oficial de Médicos de la Provincia; Certificat oficial de "estar en posesión del carnet de Ex-cautivo", expedit per la Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.; Certificat de "no existir ningún antecedente desfavorable", signat per José Fernandez Ramirez, Sub-Jefe Provincial de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.; Certificat d'habitatge i de "ser persona con buenos antecedentes y no realizar actos que le hagan desmerecer del concepto público", signat per "El Alcalde de Barrio" de l'Ajuntament de Barcelona; Certificat d'estar al corrent de les revistes anuals com a reservista de la lleva del 1940, firmat per Don Antolin Romo Escolar, Capitán de Infantería (taula 3).

L'any 1949 obté una plaça de metge al Barri de la Salut de Badalona havent superat les oposicions de Médicos del Cuerpo de Asistencia Pública Domiciliaria (A.P.D.), convocades pel Ministerio de la Gobernación, amb la qualificació de 38,93 punts en total dels tres exercicis, i aprovat el curs de Diplomado de Sanidad a la Escuela Nacional de Sanidad amb 28 punts. Ben aviat s'hi trasllada a viure i s'empadrona a Badalona, certificat per Tomás Alcoberro Font secretari de l'Ajuntament. Poc després fou inclòs al recentment creat Seguro Obligatorio de Enfermedad (S.O.E), figurant en el escalafó amb el número 16.121 (taula 3). Aquesta assegurança per a tots els treballadors, anomenada popularment com "El Seguro", depenia del Ministerio de Trabajo, els seus recursos eren reduïts i aprofitaren la xarxa mèdica de l'A.P.D. Els metges tenien assignat un "cupó" d'unes 650 cartilles i com que no hi havia infraestructura pròpia havien de visitar en consultoris cedits per alguna institució privada. Fou vocal del districte de Badalona de les Juntas Comarcals del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona des del 1948.⁴

La Salut era una barriada vulnerable on no hi havia cap equipament que cobrés les necessitats d'una població immigrant que creixia. El barri s'originà a partir de l'arribada d'immigrants arran de les obres del metro i de l'Exposició Universal del 1929 que provocà una elevada demanda d'habitatge. Molts s'instal·laren en els terrenys que fins feia poc eren camps de conreu, sent el propietari més destacat el marquès de Sant Mori, Francesc de Moixó, que també ho era de la torre del segle XVI de ca l'Anglasell. Però fou després de la guerra civil que hi hagué la segona gran ona migratòria que faria créixer la barriada de manera, desmesurada, caòtica i precipitada. Pobles sencers, la majoria d'Andalusia, arribaven fugint de la misèria per venir a treballar a les fàbriques de Catalunya.

Hi havia pocs habitatges amb cara i ulls i la gran majoria de les persones vivien en molt males condicions: en cases d'autoconstrucció, en cases "passadís", en barraques, moltes famílies ocuparen la torre del marquès de Sant Mori que s'enderrocà l'any 1973 i algunes fins i tot s'instal·laren en les coves refugi del turó d'en Caritg . Els carrers estaven poc il·luminats, on hi mancaven les voreres l'asfalt i el clavegueram, tot fet a corre-cuita sense permisos i l'administració municipal mirant cap un altre cantó.

Era un barri sense cap infraestructura, amb poques botigues, l'església estava a mig fer, el primer col·legi, que era de fusta, es construí l'any 1956, i la població anava creixent i creixent contribuint a doblar la població de Badalona en 20 anys; segons l'Institut Nacional de Estadística de l'any 1940 al 1960 es passà de 48.284 a 92.257 habitants (taula 4).

Ramón Bassols, que vivia a l'Eixample de Barcelona, aterrà on tot estava per fer i és aquí on comença la seva tasca social i humanitària: tenia la convicció que podia ajudar a canviar realitats difícils. Assistia als malalts de casa en casa si era possible en cotxe però moltes vegades havia de fer-ho a peu; si els pacients podien traslladar-se els visitava en un consultori que estava a la Clínica del Carmen però quedava molt lluny i sovint ho feia a la consulta de la seva pròpia casa.

Primer s'instal·là al carrer Tortosa, on va llogar una habitació d'una casa particular com a despatx, i poc després llogà dos pisos acabats de construir a l'Avinguda Alfons XIII, un com a vivenda i l'altre com a consultori. En aquest pis hi havia: un despatx amb una gran llibreria plena de llibres de medicina i un escriptori amb quatre calaixos per banda, una sala d'espera, una habitació amb la taula d'exploracions, un armari de vidre, un tamboret metàl·lic i un voluminós aparell per mesurar el metabolisme, una altra habitació amb l'aparell de Raigs X, i a la cuina s'hi havia instal·lat un petit laboratori. Per visitar els malalts a casa seva tenia el suport del Sr. Escolàstico, home espavilat i responsable del barri que feia de porter i organitzava les visites. Malgrat treballar en unes condicions socio-sanitàries enormement complicades i difícils i amb limitats recursos aconseguí proporcionar a la gent un tractament molt digne com a metge; en casos de pacients molt complexos els hi facilitava l'assistència a l'Hospital Clínic i fins i tot la consulta amb el catedràtic Dr J.Gibert-Queraltó.

En l'article "Recordant al Dr. Bassols" Josep Ma. Jujol comenta "arribà a tenir 1.300 cartilles del "Seguro" tot i que només en podia tenir 750 però els pacients demanaven tenir-lo de metge, cosa que indica la qualitat mèdica i el tracte humà que els donava convertint-se en el metge més sol·licitat de la ciutat. La seva vida com a metge i, com a home, és plena d'exemples i obres caritatives. Eren freqüents les visites a immigrants que encara no treballaven, als qui junt amb la recepta mèdica els deixava els diners pels medicaments".⁵

Ben aviat contactà amb la Parròquia amb la idea que plegats podrien intentar ajudar a les famílies i fer possible pal·liar algunes de les múltiples mancances que patia la població i l'any 1957 fou anomenat primer president de La Liga de Perseverancia de la Parroquia de Nuestra Sra. de la Salud.

Donada la greu situació de l'habitatge i que no hi havia indicis de solucionar-se, cregué que era urgent actuar per contribuir a pal·liar aquest important problema i es convertí en promotor de pisos d'obra social. Va comprar uns terrenys al carrer Tortosa on hi començà a construir habitatges per les famílies més necessitades, ja tenia els primers llogaters assignats però no els pogué veure instal·lats. Després de seixanta anys avui dia encara estan en ple funcionament.

Des de molt petit, el doctor Bassols fou aficionat a l'excursionisme, la família passava l'estiu a Ripoll i cada any anaven a Núria on van pujar-hi en burro fins que s'instal·là el cremallera inaugurat el 22 de Març de 1931. De jove va fer moltes travesses pel Pirineu oriental seguint les guies de César August Torres (1853-1923), muntanyenc de renom, promotor de l'excursionisme a Catalunya i amic de la família.

Als anys 50 reprengué les escapades a Núria amb la família on coincidien amb un grup d'estiuejants. Els pares i els amics anaven d'excursió mentre les nenes acompanyades d'unes senyores de confiança del barri de la Salut, la Maria del carrer Tortosa o l'Amalia i la Catalina, jugaven i aprenien a caminar en aquell meravellós paratge. Anant d'excursió a Coma de Vaca l'estiu del 1957 i parlant de la Vall i del seu Santuari, que estava bastant descuidat, començaren a organitzar-se el "Amics de Núria". L'acte oficial de la creació de l'entitat es celebrà a la Parròquia de la Mare de Déu de Núria a Barcelona el 15 de juny del 1958 i fou nomenat president de l'entitat. L'associació que tenia dues vessants una religiosa i l'altra cultural i recreativa començà amb trenta-cinc famílies i en pocs anys ja n'hi havien seixanta cinc d'inscrites. De les primeres activitats que es realitzaren cal destacar l'exposició de Goigs al Santuari, la creació d'una coral i la organització d'anades a Núria amb la gent del barri de la Salut, llistats que encara es conserven a l'arxiu familiar.⁶

El 1952 va contraure matrimoni amb M Antònia Farrés i Domingo (1928), de Santa Coloma de Queralt, filla de Joan Farrés i Puig, propietari d'un establiment d'adrogueria, confiteria i cereria, i de Ramona Domingo i Tomàs, filla d'un fabricant tèxtil i jutge de pau, dona activa, positiva, amigable, sol·lícita, i optimista que anà a estudiar Belles Arts a Barcelona. Tingueren 4 filles nascudes a Badalona: la M Antònia (1953), la M Dolors (1954), la Núria (1956) i l'Assumpta (1958).

El Dr. Bassols mor inesperadament d'accident als 40 anys el 9 de Juliol de 1959, electrocutat mentre preparava el seu cotxe per anar-se'n a Montserrat amb uns companys del Col·legi de Metges. La seva pèrdua va ser molt sentida per la prematura desaparició i per la gran tasca portada a terme. El seu enterrament va significar una mostra de dol multitudinari reflectit en les necrològiques que es publicaren.⁶⁻⁷ Josep Ma Jujol escriu recordant el dia dels funerals: “Quina concentració de gent més impressionant fou el seu enterrament! Es van calcular 1.000 homes, sense comptar-hi les dones ni els infants. La tristor era la nota comú, es veien plorar els seus pacients. Els comentaris de les seves virtuts i qualitats era constant. El bon metge, l'amic dels pobres, el fundador dels “Amics de Núria”, el gran apòstol cristià, havia mort en aquest món, però sens dubte naixia a la Vida que no acaba mai. Sinceritat, noblesa, obertura, comprensió, formalitat, optimisme, amor a la família i a l'Església, devoció profunda a Déu i a Santa Maria foren algunes de les seves virtuts” i a més afegia “és de justícia recordar aquell home extraordinari, de vida breu però intensa, profunda i útil, que amb l'entusiasme d'altres va donar vida, forma i entitat a aquesta associació” referint-se al amics de Núria.⁸

En reconeixement a la seva tasca, els amics de Núria li dedicaren una font en forma de dolmen que raja des de l'any 1962 al costat de l'ermita de Sant Gil prop del llac de la Vall de Núria. I en honor a la seva memòria, l'ajuntament de Badalona acordà donar el seu nom a una plaça al barri de la Salut, i més endavant el ple municipal decidí dedicar-li una nova avinguda que s'inaugurà l'any 1971. La Revista de Badalona informà de l'esdeveniment i explicava que assistiren a l'acte la vídua, les quatre filles i familiars, l'alcalde Felipe Antoja, el rector de la parròquia de la Salut Antonio Espinosa, el canonge de la Seu Dr. Sardà, el president i els membres de la junta dels Amics de Núria, representants de la Liga de Perseverancia, i “varios centenares de personas que quisieron testimoniar con su presencia el recuerdo y el afecto que sintieron hacia el Dr. Bassols.”⁹

GENERACIÓ BASSOLS FARRÉS I ROCA BASSOLS

Les quatre filles de Ramón Bassols s'han dedicat al món de la sanitat: la M. Antònia és llicenciada en medicina, la M Dolors és infermera, la Núria és llicenciada en biologia i infermera i l'Assumpta és llicenciada en medicina. Els cosins Josep i Montserrat Roca i Bassols fills de Montserrat germana de'n Ramón també són llicenciats en medicina.

Aquesta generació ha realitzat la seva activitat professional en un context històric entre el final del franquisme i el començament de la democràcia i en una població molt envellida amb una elevada esperança de vida en néixer i una baixa natalitat i mortalitat infantil.

Les dades actuals del cens de Badalona del 2017 evidencien aquesta situació: en una població de 215.848 habitants, el 17,5% té més de 65 anys i el 2,5% més de 85 anys i naixeren només 1.949 criatures. I les dades del informe del departament de Salut de la Generalitat de l'any 2016 assenyalen que a Catalunya

la taxa de natalitat va esser de 9,23 per 1.000 habitants, la de mortalitat en menors d'un any de 2,47 per 1.000 nascuts vius i l'esperança de vida en néixer de 83,2 anys. (INE, www.indecat.cat)

Aquest és un període de grans canvis mitjançant els quals s'arriba a un nivell bastant alt de la nostra medicina. L'any 1968 es va inaugurar la segona Facultat de Medicina a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). El 1976 es va crear el sistema de Metges Interns i Residents (MIR) contribuint a millorar la formació post graduada. Durant aquests anys s'han produït grans modificacions en la gestió de la salut com la remuneració dels metges hospitalaris, la multiplicació de càrrecs directius, la feminització de la sanitat o la incorporació de llicenciats d'altres titulacions com farmacèutics, enginyers o economistes. Hi ha hagut una important millora en l'eficàcia terapèutica i diagnòstica, així com un augment en inversions en recerca, tot i que insuficients, i una incipient formació a l'estranger.

Però l'altra cara de la moneda ha sigut que aquestes importants millores han anat associades a un gran increment de les despeses degudes majoritàriament als honoraris en personal i als costos en les noves tecnologies i els tractaments.

“En darrer lloc, faré un breu relat dels fets mes rellevants de la meua carrera universitària i professional. L'any 1971 aprovat l'examen de selectivitat em vaig matricular a la nova Facultat de Medicina la de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Començo un periple per diferents centres, primer a Bellaterra que l'estrenàvem, tot estava a mig fer i les classes les seguirem de rellogats a la Facultat de Ciències, després a la Unitat docent de l'Hospital de Vall d'Hebron hi vaig fer el tercer curs, per acabar vaig anar a l'Hospital del Mar a fer-hi els tres darrers anys i el 1978 obtinguí el títol de Llicenciat en Medicina i Cirurgia a l'UAB.

Durant la carrera vaig ampliar la formació pel meu compte a l'Hospital de l'Esperit Sant on hi anava algunes tardes a aprendre anestesiologia i al mateix Hospital del Mar on vaig estar-hi durant els tres últims anys com a estudiant - intern en el Servei de Medicina del Dr. Ludvic Drobnic Orazem.

Vaig fer l'especialitat de Medicina Interna via MIR al mateix Hospital i Servei i la d'Anestesiologia a l'Escola Professional de l'Hospital Clínic havent obtingut els títols els anys 1980 i 1982 respectivament.

La dedicació professional ha estat hospitalària i assistencial a l'Hospital del Mar com metge resident de medicina interna i al Consorci Hospitalari del Parc Taulí (CHPT) com anestesiològ.

L'activitat com a docent ha sigut bastant testimonial, destacant la de tutora de la formació de metges especialistes en anestesiologia del 1995 al 1997 i la de professora en diferents cursos: els de Microcirurgia Vasculardel 1983 al 1989 a la Mútua Sabadellenca com a curs de doctorat de l'UAB, els dos mestratges de dolor a l'Hospital de Sant Pau el 1992-3 i el 1994-5 i a la Unitat Docent del Parc Taulí de l'UAB col·laborant-hi puntualment del 2010 al 2011.

A l'hospital he participat de forma esporàdica en tasques de gestió, sense deixar mai l'assistència, i durant els últims anys de professió m'he dedicat a posar en marxa un nou circuit de visites de preoperatoris, el de infermeria en Cirurgia Major Ambulatoria.

Des de sempre he tingut interès en la recerca i la investigació que començà de forma molt incipient durant l'estada al Servei del Dr. L. Drobnic amb l'estudi de les meningitis i que vaig reiniciar l'any 1987 com a col·laboradora honoraria del Departament de Farmacologia de l'UAB amb el Dr. J. E. Baños. Aquesta activitat es va centrar sobretot en dos grans temes, el dolor postoperatori i la epidemiologia del dolor. Referent al primer grup va ser una tasca contínua tant de recerca com d'assistència, amb investigacions periòdiques de les característiques del tractament del dolor postoperatori dels malalts intervinguts a l'hospital i amb campanyes educatives a tot el personal implicat. Quant a la segona línia es va centrar en l'extens estudi de la Prevalença del dolor a la Població General de Catalunya que fou la meva tesi doctoral presentada el Juny del 2003. Tot aquest treball va generar diverses publicacions i sols en citaré les més rellevants.¹⁰⁻²¹

Aquesta història que comença l'any 1814, pot ser el punt de partida per seguir investigant i pot ajudar a fer veure l'evolució de la sanitat dels darrers segles a través de tres generacions de metges. Ezequiel Aguilar i Soler, metge rural de mitjans del segle XIX, home instruït que exercí d'hereu de forma impecable. Ramón Bassols i Genís, persona excepcional, compromesa amb la societat que treballà en un context de post guerra civil en una barriada de gran immigració on tot estava per fer. I els de la darrera generació que hem dut a terme l'activitat professional a cavall del segle XX i XXI.

REFERÈNCIES

(AHUB) Arxiu Històric Universitat de Barcelona

(AFG) Arxiu família Genís

(APF) Arxiu Parroquial de Folgueroles

(CPE) Censo de la Población de España. Imprenta nacional. Madrid.; 1858

(AFB) Arxiu família Bassols

(INE) Institut Nacional d'Estadística

www.indescat.cat/

BIBLIOGRAFIA

Lista alfabética de los socios admitidos hasta fin de junio de 1864. Boletín de Medicina, Cirugía y Farmacia; 1846, 3a serie, num 23.

Gibert Queraltó J., Bassols Genís R., Reig Oriol A. I Nolla Panadés R. Les modifications de la circulation veineuse systémique par les ganglioplégies. L'année Cardologique internationale; La Semaine des Hospitiaux; 1956, n° 71, 3740-4.

Gibert Queraltó J., Bassols Genís R., Reig Oriol A. I Nolla Panadés R. Les modifications de la circulation veineuse systémique par les ganglioplégies. L'année Cardiologique internationale; 1957, tome IV, 169-80.

Información Colegial. C.O.M. de la Provincia de Barcelona; 1959, 2, 4.

Jujol J.M. XX anys de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Núria. Butlletí Núria; 1981, Febrer, 4-5

Hoja Diocesana. Parroquia de Nuestra Señora de la Salud de Badalona; 1959, hoja 201, 244

Necrología. El Doctor Ramón Bassols Genís. Perseverancia; 1959, nº 217, 300

Jujol J.M. Recordant al Dr. Bassols. Butlletí Núria; 1982, nº 6.

Colocación de la placa que da el nombre del Doctor Bassols a una nueva avenida. Revista de Badalona; 1971, nº 1543, 1-3

Baños JE, Bosch F, Bassols A, Ortega F, Cañellas M. Análisis del tratamiento del dolor postoperatorio en tres hospitales. Revista Clínica Española 1989; 184 (4): 29-33.

Baños JE, Bosch F, Cañellas M, Bassols A, Ortega F, Scales in Posoperative Pain. Meth and Find Exp Clin Pharmacol 1989; 11(2); 123-7

Baños JE, Bosch F, Bassols A, Cañellas M. Effects of an Educational intervention on the treatment of postoperative pain. M. Arq Inst Farm Ter Exp. 1991

Cañellas M, Bosch F, Bassols A, Rué M, Baños JE. Prevalencia del dolor en pacientes hospitalizados. Med Clin. 1993;101: 51-4

Barajas C, Jimenez MA, de Cos MA, Bassols A, Baños JE y Grupo Español para el estudio del dolor pediátrico. Estudio multicentrico sobre el tratamiento del dolor postoperatorio en pediatría. Dolor 1993;8 (Supl 1): S33

Bassols A, Bosch F, Campillo M, Cañellas M, Baños JE. An epidemiological comparison of complaints in the general population of Catalonia (Spain). Pain 1999; 83:9-16.

Bosch F, Bassols A, Baños JE. Treatment of pain in the general population of Catalonia. Meth Find Exp Clin Pharmacol 2000; 22:422.

Bassols A, Bosch F, Baños JE. How does general population treat their pain? a survey in Catalonia (Spain). J Pain Symptom Manage 2002; 23:318-28.

Bassols A, Bosch F, Campillo M, Baños JE. Estudio epidemiológico del dolor de cabeza y su tratamiento en la población general de Cataluña. Rev Neurol 2002; 34:901-8.

Bassols A, Baños JE. Epidemiología del dolor en España. Capítulo del libro Abordaje integral del dolor en atención primaria, programa FMC 2002

Bassols A, Bosch F, Campillo M, Baños JE. El dolor de espalda en la población catalana. Prevalencia, características y conducta terapéutica. Gaceta Sanitaria 2003.

Bassols A, Baños JE. La epidemiología del dolor en España y la evaluación clínica del dolor. Revista clínica electrónica en Atención Primaria. Nº 10, 2006

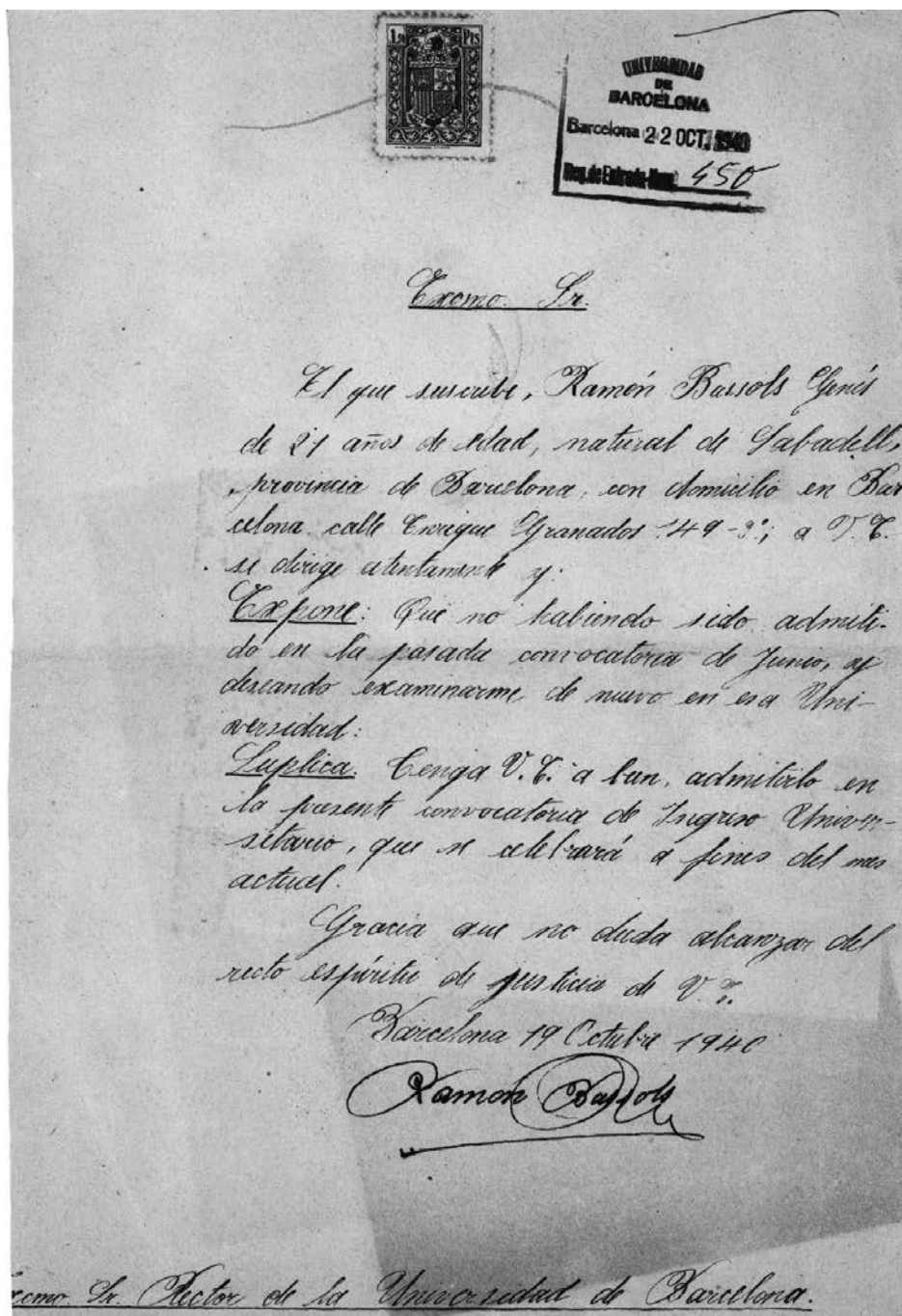
Sufragio de Teresa Abria de Aquilán.

*El infrascripto Curaparrco de Sta Maria de Folgarolas
Certifico, que he rebido de D. Ezequiel Aquilán Pro-
fesor de Medicina y Cirujia vehe de est poble la can-
tidad de nou cents cuarenta e siete rals, á saber los cent
cuarenta e siete rals por los Officis de Entierro ab asisten-
cia de quatro Sacerdotes, por los tres Officis Funerales ab asis-
tencia de set Sacerdotes, por terrazgo y todos los demas dritos
Parroquiales; y los restantes veint e cinco rals por cent sin-
cuanta Misas de caridad de un sou cada una en sufra-
gi de la mencionada Teresa Abria de Aquilán*

Folgarolas 5. de Enero de 1865.

Juan ...

25517

Valga para el reinado de S. M. la Sra. Doña Isabel II.

B

M. Y. S.

Exequiel Aguilar y Soler natural del pueblo de Salgarólas Concejimiento y Obispado de Vich habitante en esta Ciudad, comparezca ante V. S. y con el debido respeto digo:

Que hallándose al exponerte con los documentos prescritos en el reglamento dado a diez y ocho Julio del presente año, por esta R. Colejio de Medicina y Cirujia, suplica le sean admitidos los mencionados documentos a fin de ser inscritos en la Matrícula de Medico=Cirujanos y recibir el competente examen para el Bachillerato de Filosofía; favor y gracia que espera de la acendrada bondad de V. S.

Barra 19 Setiembre de 1834

Exequiel Aguilar y Soler.

M. Y. S. Presidente del R. Colejio de Medicina y Cirujia.

Anys			
1825 -1828	Gramàtica llatina ¹	Real Seminari Conciliar de la Ciutat de Vic	Dr Mariano Puigllat Catedràtic de Filosofia
1829 - 1831	Retòrica ¹	Seminari Conciliar de Girona	Dr Narciso Camps Catedràtic d'humanitats
1831 - 1833	Matemàtiques ¹	Real Junta de Comercio del Principado de Cataluña. Barcelona	Dr Onofre Jayme Novellas y Alvaro Professor
1832 - 1833	Lògica, Matemàtiques i Filosofia ¹	Seminari Conciliar i Episcopal de Barcelona	Dr Felipe Nadal, Director del Seminari
1833 - 1834	Física experimental ¹	Real Junta de Comercio del Principado de Cataluña. Barcelona	Dr Pedro Vieta i Gibert Doctor en medicina i cirurgia
1833 -1834	Botànica i Agricultura ¹	Real Junta de Comercio del Principado de Cataluña. Barcelona	Dr Juan Francisco de Bahi. Llicenciat en Medicina i Cirurgia
1834	Sol·licitud ¹	Real Col·legi de Medicina i Cirurgia de Barcelona	Ezequiel Aguilar i Soler
1834	Requisit ¹	Certificat de naixement	Dn. Georgius Gelabert. Prevere
1834	Requisit ¹	Certificat de bona conducta moral i política	
1834	Requisit ¹	Testimonio notarial sobre la limpieza de sangre	Dn. Luciano Subias. Notari
1840	Grau ²	Batxiller en medicina	RCMC
1841	Grau ²	Llicenciat en medicina	RCMC
1842	Títol ³	Llicenciat en medicina i cirurgia	

Taula 1. Documents d'Ezequiel Aguilar. Estudis de Medicina

¹Documents per matricular-se al RCMC: Certificats d'estudis, sol·licitud i altres requisits. AHUB

²Batxiller i llicenciat en medicina. Arxiu del Dr JM Massons

³Títol de llicenciat en medicina i cirurgia. Arxiu de la família Genís

Any	Població habitants	Baptismes N	Òbits total N	Albats
1842	623	34	43	23 ¹

Any	Població habitants	Edat anys	N	%
1857	960	< 1	29	3
		1-20	378	29,5
		21- 40	314	33
		41- 60	194	20
		61- 80	44	4,4
		>80	1	0,1

Taula 2 Dades de la població de Folgueroles: 1842 i 1857

1842: baptismes i òbits (APF)

1857: habitants (CPE)

¹ Dels 23 albats un 81% moren abans de l'any de vida

Data	Document	Requisit	Organisme
20-05-1948	Inscripció	Col·legiat provisional: 3.712	COM
21-05-1949	Certificat	Carnet d'ex captiu	FET y JONS
24-05-1949	Certificat	Conducta político-social. "Depuradosinsanción"	COM
27-05-1949	Llistat	Metges ex captius de Barcelona	
27-05-1949	Matricula	Oposicions a metge d' APD	Autorització
01-08-1949	Certificat	Sense antecedents desfavorables	FET y JONS
14-09-1949	Certificat	Revistes anuals correctes, de reservista de la lleva del 1940	Capità d' infanteria
14-09-1949	Certificat	Antecedents de bona conducta	Ajuntament de Barcelona
14-03-1950	Certificat	Aprovatsels 3 exercicis d'APD, qualificació: 38,93 punts	Ministerio de la governación
8-05-1950	Matricula	CursDiplomados de sanidad	Jefatura provincial de Sanidad. Madrid
24-05-1950	Certificat	Residencia a Badalona Tortosa 83	Estadística Ajuntament de Badalona
27-05-1950	Certificat	Estar col·legiat para ser inclòs a l'escala nacional del SOE	
28-06-1950	Certificat	Aprovat en 28 punts el Cursde Diplomados de Sanidad	Escuela Nacional de Sanidad
19-09-1950	Certificat	Oposicions d'APD aprovades, Número 16.121 de escalafó nacional del SOE	Direccion general de Sanidad. Ministerio de la Gobernación.

Taula 3. Documents de Ramón Bassols Genís: Requisits professionals

FET i JONS: Falange Española Tradicionalista y de las JONS

COM: Colegio Oficial de Médicos de la Provincia. Barcelona

APD: Medicos de Asistencia Pública Domiciliaria

SOE.: SeguroObligatorio de Enfermedad

Any	Cens	N. habitants
1857	CPE	10.485
1920	CPE	29.361
1940	INE	48.284
1950	INE	61.583
1960	INE	92.257

Taula 4. Evolució de la població de Badalona

CPE: Censo de la población de España

INE: Instituto Nacional de Estadística